ЗАКОН УКРАЇНИ

Про оборону України

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 9, ст.106)

{Вводиться в дію Постановою ВР № 1933-XII від 06.12.91*, ВВР, 1992, № 9, ст.107}*

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 3547-XII від 21.10.93*, ВВР, 1993, № 44, ст.420*
№ 221/94-ВР від 20.10.94*, ВВР, 1994, № 45, ст.410*
№ 387/95-ВР від 17.10.95*, ВВР, 1995, № 38, ст.284}*

{В редакції Закону
№ 2020-III від 05.10.2000*, ВВР, 2000, № 49, ст.420}*

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 662-IV від 03.04.2003*, ВВР, 2003, № 27, ст.209*
№ 1003-IV від 19.06.2003*, ВВР, 2004, № 2, ст.8*
№ 3428-IV від 09.02.2006*, ВВР, 2006, № 26, ст.215*
№ 1014-V від 11.05.2007*, ВВР, 2007, № 33, ст.442*
№ 107-VI від 28.12.2007*, ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78 - зміни діють по 31 грудня 2008 року}*

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 803-VI від 25.12.2008*, ВВР, 2009, № 19, ст.258*
№ 2526-VI від 21.09.2010*, ВВР, 2011, № 4, ст.27*
№ 2592-VI від 07.10.2010*, ВВР, 2011, № 10, ст.63*
№ 5286-VI від 18.09.2012*, ВВР, 2013, № 38, ст.499*
№ 5404-VI від 02.10.2012*, ВВР, 2013, № 41, ст.550}*

{Щодо втрати чинності Закону № 2592-VI від 07.10.2010 *додатково див. Закон*
№ 763-VII від 23.02.2014*, ВВР, 2014, № 12, ст.189}*

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 1127-VII від 17.03.2014*, ВВР, 2014, № 17, ст.595*

№ 1190-VII від 08.04.2014, *ВВР, 2014, № 23, ст.871*
№ 1194-VII від 09.04.2014, *ВВР, 2014, № 25, ст.890*
№ 133-VIII від 03.02.2015, *ВВР, 2015, № 13, ст.86*
№ 186-VIII від 12.02.2015, *ВВР, 2015, № 16, ст.110*
№ 901-VIII від 23.12.2015, *ВВР, 2016, № 4, ст.44*
№ 1420-VIII від 16.06.2016, *ВВР, 2016, № 31, ст.546*
№ 1437-VIII від 07.07.2016, *ВВР, 2016, № 33, ст.564*
№ 2163-VIII від 05.10.2017, *ВВР, 2017, № 45, ст.403*
№ 2396-VIII від 05.04.2018, *ВВР, 2018, № 21, ст.194*
№ 2469-VIII від 21.06.2018, *ВВР, 2018, № 31, ст.241*
№ 2581-VIII від 02.10.2018, *ВВР, 2018, № 46, ст.371*
№ 2742-VIII від 06.06.2019, *ВВР, 2019, № 29, ст.117*
№ 133-IX від 20.09.2019, *ВВР, 2019, № 43, ст.251*
№ 808-IX від 17.07.2020
№ 912-IX від 17.09.2020
№ 1357-IX від 30.03.2021, *ВВР, 2021, № 29, ст.234*
№ 1702-IX від 16.07.2021, *ВВР, 2021, № 41, ст.339 - вводиться в дію з* 01.01.2022
№ 1882-IX від 16.11.2021, *ВВР, 2023, № 5, ст.13*
№ 2124-IX від 15.03.2022
№ 2158-IX від 24.03.2022
№ 2394-IX від 09.07.2022
№ 2834-IX від 13.12.2022, *ВВР, 2023, № 46, ст.116*
№ 2952-IX від 24.02.2023, *ВВР, 2023, № 61, ст.199*
№ 3000-IX від 21.03.2023, *ВВР, 2023, № 64, ст.220*
№ 3194-IX від 29.06.2023
№ 3549-IX від 16.01.2024, *ВВР, 2024, № 18, ст.76*
№ 3576-IX від 07.02.2024, *ВВР, 2024, № 12, ст.63*
№ 3724-IX від 22.05.2024, *ВВР, 2024, № 31, ст.229*
№ 3783-IX від 05.06.2024, *ВВР, 2024, № 40, ст.252*
№ 4068-IX від 20.11.2024, *ВВР, 2025, № 17, ст.44*
№ 4497-IX від 17.06.2025
№ 4826-IX від 25.03.2026*}*

{У тексті Закону слова "миротворчих операціях" замінено словами "операціях з підтримання миру і безпеки" згідно із Законом № 5286-VI від 18.09.2012}

{У тексті Закону слово "інвалідами" замінено словами "особами з інвалідністю" згідно із Законом № 2581-VIII від 02.10.2018}

{У тексті Закону слова "громадський порядок" в усіх відмінках замінено словами "громадська безпека і порядок" у відповідному відмінку згідно із Законом № 1702-IX від 16.07.2021 - вводиться в дію з 01.01.2022}

Цей Закон встановлює засади оборони України, а також повноваження органів державної влади, основні функції та завдання органів військового управління, місцевих

державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, обов'язки підприємств, установ, організацій, посадових осіб, права та обов'язки громадян України у сфері оборони.

Розділ I
ЗАСАДИ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВИ ДО ОБОРОНИ

Стаття 1. Визначення основних термінів

У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

оборона України - система політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту;

бойовий імунітет - звільнення військового командування, військовослужбовців, поліцейських поліції особливого призначення Національної поліції України, добровольців територіальної оборони, працівників правоохоронних органів, які відповідно до своїх повноважень беруть участь в обороні України, осіб, визначених Законом України "Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України", від відповідальності, у тому числі кримінальної, за втрати особового складу, бойової техніки чи іншого військового майна, наслідки застосування збройної та іншої сили під час відсічі збройної агресії проти України або ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту, виконання інших завдань з оборони України із застосуванням будь-яких видів зброї (озброєння), настання яких з урахуванням розумної обачності неможливо було передбачити при плануванні та виконанні таких дій (завдань) або які охоплюються виправданим ризиком, крім випадків порушення законів та звичаїв війни або застосування збройної сили, визначених міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2124-IX від 15.03.2022; із змінами, внесеними згідно із Законами № 3000-IX від 21.03.2023, № 4826-IX від 25.03.2026}

план оборони України - складова частина оборонного планування, що містить сукупність документів, які визначають зміст, обсяги, виконавців, порядок і строки здійснення політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 133-IX від 20.09.2019}

обороноздатність держави - здатність держави до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Вона складається з матеріальних і духовних елементів та є сукупністю воєнного, економічного, соціального та морально-політичного потенціалу у сфері оборони та належних умов для його реалізації;

збройна агресія - застосування іншою державою або групою держав збройної сили проти України. Збройною агресією проти України вважається будь-яка з таких дій:

вторгнення або напад збройних сил іншої держави або групи держав на територію України, а також окупація або анексія частини території України;

блокада портів, узбережжя або повітряного простору, порушення комунікацій України збройними силами іншої держави або групи держав;

напад збройних сил іншої держави або групи держав на військові сухопутні, морські чи повітряні сили або цивільні морські чи повітряні флоти України;

засилання іншою державою або від її імені озброєних груп регулярних або нерегулярних сил, що вчиняють акти застосування збройної сили проти України, які мають настільки серйозний характер, що це рівнозначно переліченим в абзацах п'ятому - сьомому цієї статті діям, у тому числі значна участь третьої держави у таких діях;

дії іншої держави (держав), яка дозволяє, щоб її територія, яку вона надала в розпорядження третьої держави, використовувалася цією третьою державою (державами) для вчинення дій, зазначених в абзацах п'ятому - восьмому цієї статті;

застосування підрозділів збройних сил іншої держави або групи держав, які перебувають на території України відповідно до укладених з Україною міжнародних договорів, проти третьої держави або групи держав, інше порушення умов, передбачених такими договорами, або продовження перебування цих підрозділів на території України після припинення дії зазначених договорів;

особливий період - період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій;

{Абзац статті 1 в редакції Закону № 803-VI від 25.12.2008}

воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень;

військове формування - створена відповідно до законодавства України сукупність військових з'єднань і частин та органів управління ними, які комплектуються військовослужбовцями і призначені для оборони України, захисту її суверенітету, державної незалежності і національних інтересів, територіальної цілісності і недоторканності у разі збройної агресії, збройного конфлікту чи загрози нападу шляхом безпосереднього ведення воєнних (бойових) дій;

{Абзац статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

підрозділ збройних сил іншої держави (далі - підрозділ збройних сил) - військове формування іноземної держави, що має постійну чи тимчасову організацію, належить до сухопутних (наземних), морських, повітряних або спеціальних військ (сил) цієї держави, оснащене легкою зброєю чи важкою бойовою технікою, яка підпадає під дію Договору про звичайні збройні сили в Європі, перебуває під командуванням особи, відповідальної перед

своєю державою і законами України за поведінку своїх підлеглих, які зобов'язані дотримуватися внутрішньої дисципліни, законів України, норм міжнародного права, та яке направляється в Україну з конкретною метою, визначеною міжнародним договором України;

військове командування - Головнокомандувач Збройних Сил України, Командувач об'єднаних сил Збройних Сил України, командувачі видів та окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, командувачі (начальники) органів військового управління, командири з'єднань, військових частин Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;

{Абзац статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008; в редакції Закону № 1420-VIII від 16.06.2016; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2396-VIII від 05.04.2018; в редакції Закону № 1702-IX від 16.07.2021 - вводиться в дію з 01.01.2022}

органи військового управління - Міністерство оборони України, інші центральні органи виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, Генеральний штаб Збройних Сил України, інші штаби, командування, управління, постійні чи тимчасово утворені органи у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, призначені для виконання функцій з управління, в межах їх компетенції, військами (силами), з'єднаннями, військовими частинами, військовими навчальними закладами, установами та організаціями, які належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, а також територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, що забезпечують виконання законодавства з питань військового обов'язку і військової служби, мобілізаційної підготовки та мобілізації;

{Абзац статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1014-V від 11.05.2007, № 803-VI від 25.12.2008, № 1357-IX від 30.03.2021}

спеціальна операція - сукупність узгоджених і взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем та часом спеціальних дій підрозділів Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, спрямованих на створення умов для досягнення стратегічних (оперативних) цілей, які проводяться за єдиним задумом самостійно або у взаємодії з військовими частинами, іншими підрозділами Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів України та інших складових сил оборони для виконання завдань;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 1437-VIII від 07.07.2016}

військова стандартизація - діяльність, що полягає в установленні положень для загального та неодноразового використання щодо наявних чи потенційних завдань і спрямована на досягнення оптимального ступеня упорядкування у сфері оборони;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

військовий стандарт - стандарт, прийнятий органом військової стандартизації, що встановлює для загального і неодноразового використання правила та настанови щодо діяльності у сфері оборони і спрямований на досягнення оптимального ступеня упорядкування у зазначеній сфері. Для цілей цього Закону до військових стандартів також належать стандарти НАТО та стандарти у сфері оборони держави - члена НАТО;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

стандарт НАТО - стандарт, розроблений, прийнятий та опублікований Організацією Північноатлантичного договору;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

стандарт у сфері оборони держави - члена НАТО - стандарт, розроблений, прийнятий та опублікований державою - членом Організації Північноатлантичного договору;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

орган військової стандартизації - орган військового управління, до функцій якого віднесено розроблення, прийняття, внесення змін, скасування, відновлення дії, оприлюднення, запровадження та застосування військових стандартів;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

бойові дії - форма застосування з'єднань, військових частин, підрозділів (інших сил і засобів) Збройних Сил України, інших складових сил оборони, а також поліції особливого призначення Національної поліції України для вирішення бойових (спеціальних) завдань в операціях або самостійно під час відсічі збройної агресії проти України або ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту, виконання інших завдань із застосуванням будь-яких видів зброї (озброєння);

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 1702-IX від 16.07.2021 - вводиться в дію з 01.01.2022; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3000-IX від 21.03.2023}

воєнні дії - організоване застосування сил оборони та сил безпеки для виконання завдань з оборони України;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 1702-IX від 16.07.2021 - вводиться в дію з 01.01.2022}

район воєнних (бойових) дій - визначена рішенням Головнокомандувача Збройних Сил України частина сухопутної території України, повітряного або/та водного простору, на якій впродовж певного часу ведуться або/та можуть вестися воєнні (бойові) дії;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 1702-IX від 16.07.2021 - вводиться в дію з 01.01.2022}

тактична догоспітальна допомога - невідкладні дії та організаційні заходи, у тому числі виконання медичних маніпуляцій (інтервенцій) та застосування лікарських засобів, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються особами сил оборони та сил безпеки, які пройшли відповідну підготовку або мають відповідну кваліфікацію;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 4068-IX від 20.11.2024}

цивільно-військове співробітництво - комплекс заходів Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, щодо координації та взаємодії з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування,

громадськими об’єднаннями, організаціями та громадянами з метою створення сприятливих умов для виконання Збройними Силами України покладених на них завдань та функцій, у тому числі на території держави-агресора, а також інших заходів, спрямованих на формування у цивільного населення оборонної свідомості, готовності до національного спротиву;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 4068-IX від 20.11.2024}

політика управління ресурсами у сфері оборони - складова державної політики у сфері оборони, яка спрямована на забезпечення ефективного формування потреб сил оборони, розподілу та використання ресурсів у сфері оборони (фінансових, матеріальних, нематеріальних та людських);

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

система управління ресурсами у сфері оборони - інтегрована система забезпечення узгодженого функціонування процесів оборонного планування, бюджетного планування, створення, утримання та розвитку спроможностей сил оборони, управління якістю, планування та здійснення оборонних закупівель у сфері оборони відповідно до сучасних принципів, підходів та стандартів держав - членів НАТО;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

ресурси у сфері оборони - фінансові, матеріальні, нематеріальні та людські ресурси, що використовуються для забезпечення потреб сил оборони відповідно до законів України;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

людські ресурси у сфері оборони - штатний персонал органів військового управління, з’єднань, військових частин, органів, підрозділів, вищих військових навчальних закладів, установ, організацій та підприємств складових сил оборони, а також призовники, військовозобов’язані та резервісти, які перебувають на обліку в територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінні та регіональних органах Служби безпеки України, Службі зовнішньої розвідки України;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

матеріальні ресурси у сфері оборони - військове майно, а також майно підприємств, що використовується ними для потреб оборони України;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

нематеріальні ресурси у сфері оборони - інтелектуальні, інформаційні, науково-технічні та інші нематеріальні ресурси, що використовуються для забезпечення потреб сил оборони відповідно до законів України;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

фінансові ресурси у сфері оборони - кошти, визначені в межах закону про Державний бюджет України на відповідний рік для фінансування потреб національної оборони держави, та кошти від благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб для фінансового забезпечення потреб національної оборони держави;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

інтелектуальні ресурси у сфері оборони - сукупність накопичених в інтересах оборони держави знань щодо розроблених технологій та наукових винаходів, що включають результати творчої та інтелектуальної праці окремих осіб та організацій;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

програмне управління у сфері оборони - застосування принципів, підходів та практик програмно-проектного та портфельного менеджменту для здійснення ефективного управління ресурсами, спроможностями та процесами у сфері оборони, у тому числі з використанням автоматизованих інформаційних систем управління;

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

управління ресурсами у сфері оборони - процес підготовки та прийняття рішень щодо формування потреб сил оборони, розподілу, використання та контролю ресурсів у сфері оборони з метою забезпечення обороноздатності держави.

{Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

Інші терміни в цьому Законі вживаються у значенні, наведеному в інших законах України.

{Статтю 1 доповнено частиною другою згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

Стаття 2. Основи оборони України

Оборона України базується на готовності та здатності органів державної влади, усіх складових сектору безпеки і оборони України, органів місцевого самоврядування, єдиної державної системи цивільного захисту, національної економіки до переведення, при необхідності, з мирного на воєнний стан та відсічі збройній агресії, ліквідації збройного конфлікту, а також готовності населення і території держави до оборони.

{Частина перша статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законами № 803-VI від 25.12.2008, № 2469-VIII від 21.06.2018, № 2394-IX від 09.07.2022}

Правовою основою оборони держави є Конституція України, цей Закон, інші законодавчі акти України та відповідні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Для організації оборони держави Президент України за поданням Кабінету Міністрів України затверджує структуру плану оборони України, план оборони України та військово-адміністративний поділ території України на військово-сухопутні, військово-морські та військово-повітряні зони (райони), який є обов’язковим до врахування під час визначення меж зон (ділянок) відповідальності регіональних (територіальних, міжрегіональних, міжтериторіальних) органів управління інших військових формувань, утворених відповідно до законів України та відповідних правоохоронних (спеціальних) органів. Порядок розроблення плану оборони України визначається Кабінетом Міністрів України.

{Частина третя статті 2 в редакції Законів № 133-IX від 20.09.2019, № 1702-IX від 16.07.2021 - вводиться в дію з 01.01.2022}

З метою запобігання збройній агресії та збройному конфлікту, забезпечення національних інтересів і реалізації власної воєнної політики Україна, дотримуючись норм відповідальної і заснованої на співробітництві поведінки в галузі безпеки, бере участь у міжнародних системах безпеки та міжнародному співробітництві у сфері оборони на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

Визначаючи способи забезпечення власної безпеки у процесі підготовки держави до оборони та під час воєнних дій, Україна додержується принципів і норм міжнародного права, враховує законні інтереси безпеки інших держав.

Управління ресурсами у сфері оборони здійснюється шляхом застосування програмного управління у сфері оборони для досягнення цілей та завдань оборони.

{Статтю 2 доповнено новою частиною згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

Фінансування потреб національної оборони держави здійснюється за рахунок і в межах коштів, визначених у законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

{Частина статті 2 в редакції Закону № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1190-VII від 08.04.2014}

Фінансування потреб національної оборони держави може здійснюватися додатково за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 2 доповнено частиною згідно із Законом № 1190-VII від 08.04.2014}

Стаття 3. Підготовка держави до оборони

Підготовка держави до оборони в мирний час включає:

прогнозування та оцінку воєнної небезпеки і воєнної загрози;

проведення розвідувальної та інформаційно-аналітичної діяльності в інтересах підготовки держави до оборони;

{Статтю 3 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2526-VI від 21.09.2010}

здійснення заходів у зовнішньополітичній сфері, спрямованих на запобігання збройному конфлікту та відсіч збройній агресії;

формування та реалізацію воєнної, воєнно-економічної, військово-технічної та військово-промислової політики держави;

удосконалення структури, уточнення завдань і функцій Збройних Сил України та інших військових формувань, забезпечення необхідної чисельності їх особового складу, а також їх розвиток, підготовку і підтримання на належному рівні боєздатності, бойової та мобілізаційної готовності до оборони держави, планування їх застосування;

розвиток військово-промислового комплексу, створення сприятливих умов для мобілізаційного розгортання галузей національної економіки з метою виробництва озброєння, військової техніки і майна в необхідних обсягах;

забезпечення на особливий період Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту підготовленими кадрами, рятувальною та іншою технікою, продовольством, речовим майном, іншими матеріальними та фінансовими ресурсами;

{Статтю 3 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 186-VIII від 12.02.2015}

здійснення заходів з планування та підготовки руху опору;

{Статтю 3 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 1437-VIII від 07.07.2016}

забезпечення готовності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, єдиної державної системи цивільного захисту об'єктів критичної інфраструктури до виконання завдань цивільного захисту в особливий період, зокрема у воєнний час, з урахуванням норм міжнародного гуманітарного права;

{Статтю 3 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 186-VIII від 12.02.2015; із змінами, внесеними згідно із Законами № 1882-IX від 16.11.2021, № 2394-IX від 09.07.2022}

забезпечення Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів підготовленими кадрами, озброєнням, військовою та іншою технікою, продовольством, речовим майном, іншими матеріальними та фінансовими ресурсами;

розвиток військово-технічного співробітництва з іншими державами з метою забезпечення Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів озброєнням, військовою технікою і майном, які не виробляються в Україні;

підготовку національної економіки, об'єктів критичної інфраструктури, території, органів державної влади, органів військового управління, органів місцевого самоврядування, а також населення до дій в особливий період;

{Абзац тринадцятий статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1882-IX від 16.11.2021}

створення державного матеріального резерву та резервних фондів грошових коштів;

забезпечення охорони державного кордону України та її посилення у разі загострення обстановки, виникнення реальної загрози здійснення збройних та інших провокацій на державному кордоні України;

{Абзац п'ятнадцятий статті 3 в редакції Закону № 2952-IX від 24.02.2023}

військово-патріотичне виховання громадян України, підготовку молоді до служби в Збройних Силах України, забезпечення престижу військової служби;

забезпечення розвитку воєнної науки, формування науково-технічного і технологічного набутку для створення високоефективних засобів збройної боротьби;

захист інформаційного простору України та її входження у світовий інформаційний простір, створення розвинутої інфраструктури в інформаційній сфері;

здійснення військової стандартизації;

{Статтю 3 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

забезпечення відкритого та демократичного цивільного контролю у сфері оборони в порядку, визначеному законодавством, та дотримання вимог щодо збереження державної таємниці;

здійснення заходів з кібероборони (активного кіберзахисту) для захисту суверенітету держави та забезпечення її обороноздатності, запобігання збройному конфлікту та відсічі збройній агресії;

{Статтю 3 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2163-VIII від 05.10.2017}

інші заходи, що впливають на стан обороноздатності держави.

Стаття 4. Відсіч збройній агресії проти України

У разі збройної агресії проти України або загрози нападу на Україну Президент України приймає рішення про загальну або часткову мобілізацію, введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях, застосування Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, подає його Верховній Раді України на схвалення чи затвердження, а також вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни.

Органи державної влади та органи військового управління, не чекаючи оголошення стану війни, вживають заходів для відсічі агресії. На підставі відповідного рішення Президента України Збройні Сили України разом з іншими військовими формуваннями розпочинають воєнні дії, у тому числі проведення спеціальних операцій (розвідувальних, інформаційно-психологічних тощо) у кіберпросторі.

{Частина друга статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2163-VIII від 05.10.2017}

З моменту оголошення стану війни чи фактичного початку воєнних дій настає воєнний час, який закінчується у день і час припинення стану війни.

Розділ II
ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ, МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ, ОБОВ'ЯЗКИ ПОСАДОВИХ ОСІБ, ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ У СФЕРІ ОБОРОНИ

Стаття 5. Верховна Рада України

Верховна Рада України в межах повноважень, визначених Конституцією України, здійснює законодавче регулювання питань сфери оборони.

Стаття 6. Президент України

Президент України здійснює повноваження у сфері оборони відповідно до Конституції України.

Повноваження Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України визначаються законами.

{Частина друга статті 6 в редакції Закону № 803-VI від 25.12.2008}

Для здійснення повноважень у сфері оборони, визначених Конституцією та законами України, Президент України видає укази і розпорядження. Як Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Президент України видає накази і директиви з питань оборони, у тому числі з питань оперативного доукомплектування в особливий період Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань.

{Статтю 6 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1357-IX від 30.03.2021}

Стаття 7. Рада національної безпеки і оборони України

Рада національної безпеки і оборони України координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері оборони в межах повноважень, визначених Конституцією України та Законом України "Про Раду національної безпеки і оборони України".

Стаття 8. Ставка Верховного Головнокомандувача

Для забезпечення стратегічного керівництва Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами в особливий період може створюватися Ставка Верховного Головнокомандувача як вищий колегіальний орган воєнного керівництва обороною держави у цей період.

Пропозиції про утворення Ставки Верховного Головнокомандувача, її персонального складу та граничної чисельності подаються Радою національної безпеки і оборони України на розгляд Президенту України і вводяться в дію Указом Президента України. Положення про Ставку Верховного Головнокомандувача затверджує Президент України.

Стаття 9. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері оборони

Кабінет Міністрів України:

забезпечує в межах своєї компетенції державний суверенітет України, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України у сфері оборони держави;

визначає потреби в оборонних витратах, забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України щодо фінансування заходів у сфері оборони у визначених обсягах;

організовує розроблення і виконання державних програм розвитку Збройних Сил України, інших військових формувань та розвитку озброєння і військової техніки, інших програм (планів) з питань оборони;

здійснює передбачені законодавством заходи у сфері оборонних закупівель для потреб Збройних Сил України, інших військових формувань;

{Абзац п'ятий статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 808-IX від 17.07.2020}

встановлює порядок надання Збройним Силам України, іншим військовим формуванням у користування державного майна, в тому числі земельних (водних) ділянок, інших природних, енергетичних ресурсів, фондів, майна і послуг, використання повітряного і водного простору, морських і річкових портів, аеропортів та аеродромів (посадочних майданчиків), засобів зв'язку і радіочастотного ресурсу, комунікацій, інших об'єктів інфраструктури держави, навігаційної, топогеодезичної, метеорологічної, гідрографічної та іншої інформації, ведення геодезичних і картографічних робіт, необхідних для належного виконання покладених на ці органи функцій та завдань, як на платній, так і безоплатній основі, у грошовій та інших формах розрахунків;

формує політику управління ресурсами у сфері оборони;

{Статтю 9 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

здійснює загальнодержавні заходи щодо забезпечення живучості важливих об’єктів національної економіки, об’єктів критичної інфраструктури та державного управління у воєнний час;

{Абзац статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1882-IX від 16.11.2021}

забезпечує комплектування особовим складом Збройних Сил України, інших військових формувань та відповідних правоохоронних органів, здійснює заходи, пов'язані з підготовкою та проведенням призову громадян України на строкову військову службу;

{Абзац статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 662-IV від 03.04.2003}

здійснює згідно із законодавством України заходи з мобілізаційної підготовки та мобілізації, територіальної оборони, створення державного матеріального резерву, резервного фонду грошових коштів, інших резервів для забезпечення потреб оборони держави;

{Абзац статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1702-IX від 16.07.2021 - вводиться в дію з 01.01.2022}

організовує підготовку населення і території держави до оборони;

вирішує питання щодо врегулювання діяльності місцевих органів військового управління (територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки), підготовки громадян України до військової служби, ведення військового обліку призовників, військовозобов’язаних та резервістів, виконання військово-транспортного обов’язку;

{Абзац статті 9 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3724-IX від 22.05.2024}

встановлює відповідно до закону порядок і терміни повного відшкодування вартості об'єктів права приватної власності, що згідно із законом відчужувалися у зв'язку із здійсненням заходів правового режиму воєнного стану;

утворює, реорганізовує, ліквідовує науково-дослідні установи Збройних Сил України, інших військових формувань і військові навчальні заклади та військові кафедри (відділення, факультети) інших державних вищих навчальних закладів;

забезпечує реалізацію права на соціально-економічний захист військовослужбовців та осіб, звільнених у запас або у відставку, членів їх сімей, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали особами з інвалідністю під час проходження військової служби або потрапили в полон у ході бойових дій (війни) чи під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки;

здійснює у визначених законом випадках регулювання господарської діяльності у Збройних Силах України та інших військових формуваннях;

встановлює відповідно до закону порядок реалізації та утилізації озброєння, військової техніки, іншого майна Збройних Сил України та інших військових формувань і правоохоронних органів, а також утилізації металобрухту, який утворився в них;

забезпечує здійснення передбачених законодавством заходів щодо цивільного захисту України, надання військової допомоги іншим державам, направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав, допуску та умов перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України та участі України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки;

{Абзац частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

установлює порядок здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період відповідно до норм міжнародного права;

{Статтю 9 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 133-VIII від 03.02.2015; в редакції Закону № 2158-IX від 24.03.2022}

установлює порядок тримання військовополонених в особливий період відповідно до норм міжнародного права;

{Абзац частини першої статті 9 в редакції Закону № 2158-IX від 24.03.2022}

визначає за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань тимчасово окупованих територій України, а також прилеглих до них територій, державне підприємство, на яке покладаються функції Національного інформаційного бюро відповідно до статті 122 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року, для збирання та аналізу інформації про військовополонених, ведення централізованого обліку військовополонених, збирання та передачі особистих цінних речей військовополонених, обміну інформацією про військовополонених з органами державної влади, Міжнародним комітетом Червоного Хреста, а також Центральним агентством (у разі його створення);

{Абзац частини першої статті 9 в редакції Закону № 2158-IX від 24.03.2022}

контролює виконання законів у сфері оборони, здійснює відповідно до законів інші заходи щодо забезпечення обороноздатності України, координує і контролює їх виконання та несе, в межах своїх повноважень, відповідальність за забезпечення оборони України.

Для цілей цього Закону під військовополоненими розуміються особи, які мають право на цей статус відповідно до статті 4 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року та статті 44 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року.

{Статтю 9 доповнено абзацом згідно із Законом № 2158-IX від 24.03.2022}

Стаття 10. Основні функції Міністерства оборони України

Міністерство оборони України як центральний орган виконавчої влади забезпечує проведення в життя державної політики у сфері оборони, функціонування, бойову та мобілізаційну готовність, боєздатність і підготовку Збройних Сил України до здійснення покладених на них функцій і завдань.

Міністерство оборони України:

бере участь у формуванні та реалізації державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, оборони і військового будівництва, підготовці проектів законодавчих та інших нормативних актів у сфері оборони, забезпечує їх виконання у Збройних Силах України, у встановленому порядку координує діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування щодо підготовки держави до оборони;

{Абзац другий частини другої статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

провадить розвідувальну та інформаційно-аналітичну діяльність в інтересах національної безпеки та оборони держави, бере участь в аналізі воєнно-політичної обстановки, прогнозуванні, виявленні та визначенні рівня воєнної загрози національній безпеці України;

{Абзац третій частини другої статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

забезпечує належний рівень боєздатності, укомплектованості, бойової та мобілізаційної готовності і підготовки Збройних Сил України;

бере участь у формуванні оборонного бюджету, звітує перед Кабінетом Міністрів України про використання виділених коштів;

проводить державну військову кадрову політику, забезпечує розвиток військової освіти і науки, зміцнення дисципліни та правопорядку, військово-патріотичне виховання особового складу, здійснює заходи щодо військово-патріотичного виховання громадян України в межах компетенції;

{Абзац шостий частини другої статті 10 в редакції Закону № 2834-IX від 13.12.2022}

бере участь у забезпеченні функціонування національної економіки та державного управління в особливий період, у плануванні мобілізаційної підготовки її галузей та контролі за підготовкою підприємств, установ та організацій усіх форм власності до виконання мобілізаційних завдань та за їх виконанням;

виступає, відповідно до визначених Генеральним штабом Збройних Сил України потреб, вимог та пріоритетів, державним замовником при здійсненні оборонних закупівель, а також на поставку матеріальних цінностей до мобілізаційного резерву Збройних Сил України;

{Абзац восьмий частини другої статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 808-IX від 17.07.2020}

здійснює управління переданим Міністерству оборони України військовим майном і майном підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління;

організовує накопичення озброєння, військової техніки, інших матеріальних ресурсів у непорушному запасі та мобілізаційному резерві, а також створення резерву військовонавчених людських ресурсів;

координує реалізацію політики управління ресурсами у сфері оборони;

{Частину другу статті 10 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

забезпечує комплектування Збройних Сил України, інших військових формувань та відповідних правоохоронних органів особовим складом, здійснює разом з міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування заходи щодо підготовки громадян до військової служби, їх призову на військову службу або прийняття на військову службу за контрактом, при мобілізації, звільнення в запас військовослужбовців, які вислужили встановлені строки служби та у разі демобілізації, а також забезпечує їх відповідні права і свободи;

{Абзац частини другої статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 662-IV від 03.04.2003}

здійснює заходи, спрямовані на реалізацію соціально-економічних і правових гарантій військовослужбовцям, членам їх сімей та працівникам Збройних Сил України, особам, звільненим у запас або відставку, а також членам сімей військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали особами з інвалідністю під час проходження військової служби або потрапили в полон у ході бойових дій (війни) чи під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки;

забезпечує реалізацію заходів демократичного цивільного контролю за Збройними Силами України;

забезпечує нормативно-правове регулювання відносин у сфері військової стандартизації;

{Частину другу статті 10 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

встановлює порядок розроблення, прийняття, внесення змін, скасування, відновлення дії, оприлюднення, запровадження та застосування військових стандартів;

{Частину другу статті 10 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

визначає орган військової стандартизації з числа підпорядкованих органів військового управління;

{Частину другу статті 10 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

здійснює в межах своєї компетенції міжнародне співробітництво за воєнно-політичним, військово-технічним та іншими напрямами, а також з питань цивільно-військових відносин з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями;

{Абзац частини другої статті 10 в редакції Закону № 1003-IV від 19.06.2003}

забезпечує виконання рішень про участь підрозділів Збройних Сил України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки та надання військової допомоги іншим державам, направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав, допуск та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України;

забезпечує взаємовідносини Збройних Сил України з державними органами, громадськими організаціями та громадянами, реалізує інші повноваження, що випливають з цього та інших законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України у сфері оборони;

у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, формує державну політику у сфері оборони щодо цифрового розвитку, цифрових інновацій, технологій у сфері оборони, розробляє та затверджує галузеві та/або цільові профілі безпеки для інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем, власником (розпорядником) яких є Міністерство оборони України та/або Збройні Сили України;

{Частину другу статті 10 доповнено абзацом двадцятим згідно із Законом № 3549-IX від 16.01.2024; в редакції Законів № 3783-IX від 05.06.2024, № 4497-IX від 17.06.2025}

затверджує на основі стандартів Організації Північноатлантичного договору та/або стандартів, затверджених окремими державами - членами Організації Північноатлантичного договору, для сил безпеки і сил оборони табелі матеріально-технічного оснащення, стандарти, обсяги надання тактичної догоспітальної допомоги та медичної допомоги на догоспітальному етапі, які надаються під час ведення воєнних (бойових) дій та підготовки сил безпеки і сил оборони до застосування за призначенням, а також здійснює контроль за їх додержанням;

{Частину другу статті 10 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 3576-IX від 07.02.2024; в редакції Закону № 4068-IX від 20.11.2024}

затверджує за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров’я, перелік, мінімальні вимоги та/або стандарти якості медичних виробів (виробів медичного призначення) та допоміжних засобів до них, що застосовуються силами безпеки і силами оборони для надання тактичної догоспітальної допомоги під час ведення воєнних (бойових) дій та

підготовки сил безпеки і сил оборони до застосування за призначенням, на основі відповідних вимог, стандартів якості, рекомендацій або інших відповідних документів, рішень Організації Північноатлантичного договору або окремих держав - членів Організації Північноатлантичного договору (за наявності);

{Частину другу статті 10 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 3576-IX від 07.02.2024; в редакції Закону № 4068-IX від 20.11.2024}

здійснює в установленому порядку повноваження власника, держателя, адміністратора, розпорядника інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем, інших інформаційних ресурсів, допущених до експлуатації (прийнятих на озброєння) у Збройних Силах України.

{Частину другу статті 10 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 4497-IX від 17.06.2025}

Положення про Міністерство оборони України затверджує Президент України.

{Частина третя статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008; в редакції Закону № 2592-VI від 07.10.2010}

Порядок організації розвідувальної діяльності в інтересах оборони держави визначається законом.

Стаття 11. Основні функції Генерального штабу Збройних Сил України

Генеральний штаб Збройних Сил України є головним органом військового управління з планування оборони держави, стратегічного планування застосування Збройних Сил України та визначених сил і засобів інших складових сил оборони, координації і контролю за виконанням завдань у сфері оборони органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та силами оборони у межах, визначених законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України.

{Частина перша статті 11 в редакції Закону № 2469-VIII від 21.06.2018}

Генеральний штаб Збройних Сил України в особливий період є робочим органом Ставки Верховного Головнокомандувача.

Генеральний штаб Збройних Сил України:

прогнозує тенденції розвитку форм і способів воєнних дій та засобів збройної боротьби, бере участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері оборони, стратегії воєнної безпеки, обгрунтовує напрями розвитку Збройних Сил України;

здійснює стратегічне планування застосування Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів для оборони держави;

бере участь у плануванні Державною прикордонною службою України заходів з посилення охорони державного кордону, суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні та організовує спільно із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, залучення військових частин і підрозділів Збройних Сил України до здійснення таких заходів;

{Частину третю статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2952-IX від 24.02.2023}

визначає потреби в особовому складі, озброєнні, військовій техніці, матеріально-технічних, енергетичних, фінансових, інформаційних ресурсах, продовольстві, земельних і водних ділянках, комунікаціях, фондах та майні, необхідних для належного виконання завдань Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями, контролює повноту і якість їх отримання;

здійснює керівництво у сфері оборони та забезпечення громадської безпеки і порядку в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан у межах, визначених відповідним законом;

бере участь у створенні та контролює стан системи управління державою в особливий період;

доводить до Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів, а в особливий період - і до міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, рад оборони Автономної Республіки Крим та областей, міст Києва та Севастополя директиви і накази Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України з питань оборони, організовує їх виконання і здійснює контроль за їх реалізацією;

{Абзац частини третьої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

бере участь в організації та контролює підготовку системи зв'язку, комунікацій і в цілому території держави до оборони;

бере участь у розробці мобілізаційного плану держави, контролює стан мобілізаційної підготовки державних органів, органів місцевого самоврядування, галузей економіки, підприємств, установ, організацій усіх форм власності та виконання ними мобілізаційних завдань в особливий період;

організовує стратегічне розгортання Збройних Сил України та інших військових формувань, взаємодію з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, радами оборони Автономної Республіки Крим та областей, міст Києва та Севастополя під час виконання завдань оборони держави;

{Абзац частини третьої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

бере участь в організації використання та контролю за повітряним, водним і інформаційним простором держави та здійснює його в особливий період;

здійснює контроль за станом бойової та мобілізаційної готовності і боєздатності органів управління, з'єднань, частин, установ і організацій військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів, призначених для підпорядкування органам військового управління в особливий період та для виконання завдань територіальної оборони;

організовує комплектування Збройних Сил України, інших військових формувань та відповідних правоохоронних органів військовослужбовцями, призов громадян на строкову військову службу, навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, накопичення військовонавчених людських ресурсів;

{Абзац частини третьої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 662-IV від 03.04.2003}

здійснює військове керівництво органами військового управління розвідки та військовими частинами розвідки Збройних Сил України, проводить інформаційно-аналітичну діяльність в інтересах застосування Збройних Сил України;

{Абзац частини третьої статті 11 в редакції Закону № 912-IX від 17.09.2020}

організовує підготовку Збройних Сил України до виконання покладених на них завдань, здійснює координацію і контроль підготовки інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів до виконання завдань з оборони України;

організовує використання національної системи зв'язку в інтересах оборони, здійснює відповідно до закону управління та регулювання в сфері використання радіочастотного ресурсу, виділеного для цілей оборони;

організовує застосування засобів державного розпізнавання у державних органах, Збройних Силах України, інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, використання цих засобів на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності;

планує та здійснює контроль за військовими перевезеннями всіх видів у державі в особливий період, а також перевезеннями, здійснюваними для Збройних Сил України у мирний час;

здійснює в межах своєї компетенції міжнародне військове співробітництво із збройними силами інших держав, бере участь у міжнародному співробітництві за воєнно-політичним, військово-технічним та іншими напрямами, забезпечує підготовку і участь національного контингенту та національного персоналу Збройних Сил України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки;

{Частину третю статті 11 доповнено абзацом згідно із Законом № 1003-IV від 19.06.2003; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5286-VI від 18.09.2012}

розробляє та застосовує військові стандарти в межах своїх повноважень;

{Частину третю статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

забезпечує згідно з міжнародними договорами у галузі роззброєння та контролю над озброєннями інспекційну діяльність на території України та поза її межами, збирає, опрацьовує інформацію та повідомлення відповідно до цих міжнародних договорів незалежно від підлеглості об'єктів інспектування;

організовує залучення відповідно до закону Збройних Сил України до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, збройних конфліктів чи терористичних актів, проведення відновлювальних робіт, надання гуманітарної допомоги цивільному населенню;

{Частину третю статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2394-IX від 09.07.2022}

реалізує державну політику у сфері оборони щодо організації впровадження і застосування інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем, допущених до експлуатації (прийнятих на озброєння) у Збройних Силах України;

{Частину третю статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 4497-IX від 17.06.2025}

реалізує інші повноваження, що випливають з цього та інших законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України.

Генеральний штаб Збройних Сил України організовує свою діяльність відповідно до Положення, яке затверджує Президент України.

Стаття 12. Завдання інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів

Участь в обороні держави разом із Збройними Силами України беруть у межах своїх повноважень інші військові формування, утворені відповідно до законів України, Державна спеціальна служба транспорту, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також відповідні правоохоронні органи.

{Частина перша статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законами № 662-IV від 03.04.2003, № 3428-IV від 09.02.2006, № 803-VI від 25.12.2008, № 1194-VII від 09.04.2014}

Діяльність і управління іншими військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, та правоохоронними органами, які відповідно до своїх повноважень беруть участь в обороні держави, здійснюються згідно із законодавством.

Інші військові формування, утворені відповідно до законів України, та відповідні правоохоронні органи:

узгоджують з Генеральним штабом Збройних Сил України їх програми розвитку в частині, що стосується оборони держави, а також плани підготовки їх органів управління, з'єднань і частин, призначених для підпорядкування органам військового управління в особливий період та виконання завдань територіальної оборони;

здійснюють під керівництвом Генерального штабу Збройних Сил України планування застосування органів управління, з'єднань і частин, призначених для підпорядкування органам військового управління Збройних Сил України в особливий період та виконання завдань територіальної оборони, надають Генеральному штабу Збройних Сил України необхідну для цієї роботи інформацію;

здійснюють разом із Збройними Силами України підготовку та забезпечують готовність до спільних дій з метою оборони, беруть участь у створенні єдиної системи

управління та всебічного забезпечення на особливий період; узгоджують з Генеральним штабом оперативно-стратегічні вимоги до озброєння та військової техніки, військово-технічного майна, його якісні та кількісні показники, спільно з Міністерством оборони України розробляють державну програму розвитку озброєння і військової техніки та формують показники для здійснення оборонних закупівель;

{Абзац четвертий частини третьої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 808-IX від 17.07.2020}

узгоджують з Міністерством оборони України програми підготовки військових кадрів, вживають заходів щодо оптимізації системи військової освіти;

беруть участь у підготовці громадян України до військової служби, забезпеченні направлення громадян України для проходження базової військової служби та призову на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори і під час мобілізації, а також у військово-патріотичному вихованні громадян України;

{Абзац шостий частини третьої статті 12 в редакції Закону № 3724-IX від 22.05.2024}

забезпечують здійснення відповідних заходів щодо підготовки території України до оборони;

беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони та руху опору, сприяють забезпеченню правового режиму воєнного стану;

{Абзац восьмий частини третьої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1702-IX від 16.07.2021 - вводиться в дію з 01.01.2022}

розробляють та застосовують військові стандарти в межах своїх повноважень;

{Частину третю статті 12 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

залучаються відповідно до закону до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, збройних конфліктів чи терористичних актів, проведення відновлювальних робіт, надання гуманітарної допомоги цивільному населенню;

{Частину третю статті 12 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2394-IX від 09.07.2022}

сприяють Збройним Силам України у виконанні ними завдань, здійснюють їх пріоритетне забезпечення та інші повноваження у сфері оборони України згідно із законодавством.

В особливий період відповідним органам військового управління Збройних Сил України підпорядковуються визначені в установленому порядку Генеральним штабом Збройних Сил України органи управління, з'єднання, частини та установи інших військових формувань.

Під час дії воєнного стану до участі у прикритті державного кордону України, ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту на державному кордоні України, міжнародного збройного конфлікту, відсічі збройній агресії проти України відповідними

органами військового управління Збройних Сил України залучаються визначені у встановленому порядку прикордонні загони та/або загони морської охорони Державної прикордонної служби України.

{Статті 12 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 2952-IX від 24.02.2023}

Стаття 13. Діяльність центральних та інших органів виконавчої влади у сфері оборони

{Назва статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

Міністерства, центральні та інші органи виконавчої влади у взаємодії з Міністерством оборони України у межах своїх повноважень:

{Абзац перший частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

організовують і забезпечують виконання законодавства у сфері оборони, сприяють Збройним Силам України у виконанні ними завдань, здійснюють їх належне забезпечення за напрямами діяльності;

узгоджують з Генеральним штабом Збройних Сил України та забезпечують проведення заходів щодо розвитку системи зв'язку, шляхів, транспорту, інших об'єктів критичної інфраструктури і території держави та підготовки своїх галузей до оборони, забезпечують їх територіальну оборону в межах своїх повноважень;

{Абзац третій статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1882-IX від 16.11.2021}

забезпечують за замовленням Міністерства оборони України, інших центральних органів виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, та правоохоронними органами, підготовку офіцерів запасу у вищих навчальних закладах, які належать до сфери їх управління;

планують, організовують і контролюють виконання заходів з мобілізаційної підготовки відповідних органів управління, установ, організацій і підприємств усіх форм власності відповідних галузей національної економіки, створюють і утримують визначені Кабінетом Міністрів України резерви матеріальних і фінансових ресурсів;

організовують роботу, пов'язану з військово-патріотичним вихованням громадян України, надають допомогу громадським організаціям, діяльність яких спрямована на зміцнення обороноздатності держави та військово-патріотичне виховання громадян України;

беруть участь у формуванні та реалізації державних програм розвитку Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів, розвитку озброєння і військової техніки, інших програм (планів) з питань оборони;

узгоджують з Генеральним штабом Збройних Сил України питання використання повітряного, водного та інформаційного простору держави;

організовують розроблення та виконання програм із створення нових і модернізації наявних зразків озброєння та військової техніки, військового майна, створення виробничих

потужностей для їх випуску, набуття досвіду у сфері науки, техніки і технологій та впровадження його у виробництво оборонної продукції;

забезпечують здійснення оборонних закупівель;

{Абзац десятий частини першої статті 13 в редакції Закону № 808-IX від 17.07.2020}

реалізують політику управління ресурсами у сфері оборони;

{Частину першу статті 13 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 3194-IX від 29.06.2023}

забезпечують виконання законодавства про соціально-економічний захист громадян України у зв'язку з проходженням військової служби;

розробляють та застосовують військові стандарти;

{Частину першу статті 13 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2742-VIII від 06.06.2019}

здійснюють згідно із законодавством інші повноваження у сфері оборони України.

Завдання та функції державних органів, які здійснюють розвідувальну діяльність в інтересах оборони, визначаються законом та положеннями про ці органи, які затверджуються Президентом України.

{Частина друга статті 13 в редакції Закону № 912-IX від 17.09.2020}

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань тимчасово окупованих територій України, а також прилеглих до них територій, в особливий період забезпечує координацію діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів з питань організації роботи з військовополоненими; вносить на розгляд Кабінету Міністрів України пропозицію щодо державного підприємства, на яке покладаються функції Національного інформаційного бюро, забезпечує функціонування зазначеного бюро та його взаємодію з державними органами, Міжнародним комітетом Червоного Хреста, контролює діяльність Національного інформаційного бюро.

{Статтю 13 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 2158-IX від 24.03.2022}

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зовнішніх зносин, в особливий період забезпечує організацію зовнішніх зв’язків з державами та міжнародними організаціями щодо утримання та повернення військовополонених.

{Статтю 13 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 2158-IX від 24.03.2022}

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері транспорту та надання послуг поштового зв’язку, здійснює координацію заходів з перевезення військовополонених (без використання автомобільного транспорту) в особливий період, а також забезпечення безоплатного надання їм послуг поштового зв’язку.

{Статтю 13 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 2158-IX від 24.03.2022}

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань утримання військовополонених, утворює табори для тримання військовополонених.

{Статтю 13 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 2158-IX від 24.03.2022}

Стаття 14. Діяльність Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій у сфері оборони

Рада міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, забезпечуючи на відповідній території виконання підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності, посадовими особами і громадянами Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади з питань оборони:

організовують і виконують завдання територіальної оборони;

вирішують питання організації цивільного захисту, виконання органами управління у справах цивільного захисту покладених на них завдань;

{Абзац третій частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

організовують надання підприємствами, установами та організаціями комунально-побутових послуг і ресурсів, виробництво та постачання продукції, електро- і теплоенергії Збройним Силам України та іншим військовим формуванням на договірних засадах;

надають у визначеному законодавством порядку частинам, підприємствам, установам та організаціям і навчальним закладам Збройних Сил України та іншим військовим формуванням службові приміщення і житлову площу як у мирний, так і у воєнний час;

організовують військовий облік і підготовку громадян України до військової служби, забезпечують їх направлення для проходження базової військової служби та на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори;

{Абзац шостий частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1357-IX від 30.03.2021; в редакції Закону № 3724-IX від 22.05.2024}

виконують передбачені законодавством заходи щодо мобілізаційної підготовки та проведення мобілізації на відповідній території, у тому числі здійснення контролю за станом мобілізаційної готовності підприємств, установ та організацій, що є об'єктами спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах і перебувають в управлінні районних і обласних рад або належать до майна Автономної Республіки Крим чи підприємств, установ та організацій усіх форм власності, які в установленому порядку залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

реалізують право на соціально-економічний та соціально-правовий захист військовослужбовців та осіб, звільнених у запас або у відставку, членів їх сімей, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали особами з інвалідністю під час проходження військової служби або потрапили в полон у ході

бойових дій (війни) чи під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки;

здійснюють інші повноваження в галузі оборонної роботи, передбачені законодавством.

В особливий період для керівництва виконанням на відповідній території заходів щодо оборони України рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних державних адміністрацій, державних адміністрацій міст Києва та Севастополя утворюються ради оборони Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя. Положення про ради оборони Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя затверджуються Кабінетом Міністрів України.

{Частина друга статті 14 в редакції Закону № 803-VI від 25.12.2008}

Стаття 15. Діяльність органів місцевого самоврядування у сфері оборони

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у галузі оборонної роботи забезпечують:

підготовку громадян до військової служби, а також загальне військове навчання у воєнний час;

приписку громадян до призовних дільниць, військовий облік призовників, військовозобов’язаних та резервістів;

{Абзац третій статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1357-IX від 30.03.2021}

призов громадян на строкову військову службу;

направлення громадян на навчальні (або перевірочні) і спеціальні збори;

організацію та участь у здійсненні на відповідній території заходів, пов'язаних з мобілізаційною підготовкою, територіальною обороною та цивільним захистом;

{Абзац шостий статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час;

проведення мобілізації людських, транспортних та інших ресурсів в особливий період;

здійснення контролю за використанням і охороною наданих у встановленому порядку для потреб оборони земельних, водних та інших природних ресурсів згідно із законодавством;

вирішення згідно із законодавством питань, пов'язаних з наданням частинам, установам, навчальним закладам Збройних Сил України та іншим військовим формуванням, утвореним відповідно до законів України, та правоохоронним органам службових приміщень і житлової площі, інших об'єктів, здійсненням контролю за їх використанням, наданням комунально-побутових та інших послуг;

організацію виробництва і поставки військам підприємствами та організаціями, що належать до комунальної власності, замовленої продукції, енергетичних та інших ресурсів;

сприяння у підтриманні відповідного режиму в прикордонній смузі та у контрольованих прикордонних районах;

проведення заходів щодо військово-патріотичного виховання громадян України;

здійснення інших повноважень у галузі оборонної роботи, передбачених законами.

Стаття 16. Завдання підприємств, установ та організацій і обов'язки їх посадових осіб у сфері оборони

Підприємства, установи та організації усіх форм власності:

виконують державні контракти (договори), укладені за результатами проведення оборонних закупівель, в тому числі проводять наукові дослідження та виконують розробки у сфері оборони, створюють і підтримують у готовності мобілізаційні потужності, зберігають матеріальні цінності мобілізаційного резерву;

{Абзац другий частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 808-IX від 17.07.2020}

здійснюють на договірних засадах виробництво і поставки Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, утвореним відповідно до законів України, та правоохоронним органам продукції, виконують інші роботи, надають комунально-побутові та інші послуги, що не передбачені державними контрактами (договорами) з оборонних закупівель;

{Абзац третій частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 808-IX від 17.07.2020}

здійснюють згідно із законодавством заходи щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації;

забезпечують та беруть участь у здійсненні заходів цивільного захисту.

{Абзац п'ятий частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

Посадові особи підприємств, установ та організацій усіх форм власності:

виконують передбачені законодавством обов'язки у сфері оборони;

забезпечують ведення персонального військового обліку призовників, військовозобов’язаних та резервістів, сприяють їх підготовці до військової служби, призову на строкову військову службу, на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, створенню працівникам належних умов для виконання ними військового обов’язку згідно із законодавством, забезпечують здійснення заходів з їх військово-патріотичного виховання;

{Абзац третій частини другої статті 16 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

несуть відповідальність за підготовку підприємств, установ та організацій до виконання мобілізаційних завдань, збереження матеріальних цінностей мобілізаційного резерву;

забезпечують виробництво оборонної продукції та постачання її за призначенням у встановлені строки та за визначеною номенклатурою, а також виконання робіт, надання послуг.

Суб'єкт господарювання, що належить до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері транспорту, в особливий період забезпечує перевезення військовополонених залізничним транспортом.

{Статтю 16 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 2158-IX від 24.03.2022}

Стаття 17. Права та обов'язки громадян України у сфері оборони

Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України.

Громадяни України чоловічої статі, придатні до проходження військової служби за станом здоров'я і віком, а жіночої статі - також за відповідною фаховою підготовкою, повинні виконувати військовий обов'язок згідно із законодавством.

Громадяни проходять військову службу, службу у військовому резерві та виконують військовий обов'язок у запасі відповідно до законодавства.

{Частина третя статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1127-VII від 17.03.2014}

Військове командування, військовослужбовці, добровольці територіальної оборони, працівники правоохоронних органів, які відповідно до своїх повноважень беруть участь в обороні України, особи, визначені Законом України "Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України", під час відсічі збройної агресії проти України або ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту, виконання інших завдань з оборони України із застосуванням будь-яких видів зброї (озброєння), зобов'язані дотримуватися законів та звичаїв війни та застосування збройної сили, визначених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

{Статтю 17 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2124-IX від 15.03.2022; із змінами, внесеними згідно із Законом № 4826-IX від 25.03.2026}

Громадяни, які проходять державну військову службу та службу у військовому резерві у Збройних Силах України, при виконанні обов'язків служби носять військову форму одягу, їм довічно встановлюються законом військові звання. Порядок позбавлення військового звання визначається законом.

{Частина статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1127-VII від 17.03.2014}

В умовах воєнного стану відповідно до закону допускається примусове вилучення приватного майна та відчуження об'єктів права приватної власності громадян з наступним

повним відшкодуванням їх вартості у порядку та терміни, встановлені Кабінетом Міністрів України.

Громадяни України в установленому законом порядку можуть створювати громадські організації для сприяння зміцненню оборони держави.

Розділ III
ТЕРИТОРІАЛЬНА ОБОРОНА. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

{Назва розділу III із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI від 25.12.2008}

Стаття 18. Територіальна оборона України

Територіальна оборона України організовується та здійснюється відповідно до Закону України "Про основи національного спротиву" з урахуванням особливостей, визначених законодавством про оборону, мобілізацію та правовий режим воєнного стану.

{Стаття 18 із змінами, внесеними згідно із Законами № 803-VI від 25.12.2008, № 5404-VI від 02.10.2012, № 1194-VII від 09.04.2014, № 901-VIII від 23.12.2015, № 2469-VIII від 21.06.2018; текст статті 18 в редакції Закону № 1702-IX від 16.07.2021 - вводиться в дію з 01.01.2022}

Стаття 19. Цивільний захист України

Цивільний захист України у мирний час здійснюється відповідно до Кодексу цивільного захисту України, а в особливий період, зокрема у воєнний час, та з метою підготовки до нього - з урахуванням особливостей, визначених нормами міжнародного гуманітарного права, законодавством про оборону, мобілізацію та правовий режим воєнного стану.

{Стаття 19 в редакції Законів № 803-VI від 25.12.2008, № 5404-VI від 02.10.2012; текст статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2394-IX від 09.07.2022}

Розділ IV
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОБОРОНУ УКРАЇНИ

Стаття 20. Відповідальність за порушення законодавства про оборону України

Посадові особи і громадяни, винні у порушенні законодавства та інших нормативно-правових актів у сфері оборони України, несуть визначену законом відповідальність з урахуванням бойового імунітету.

{Стаття 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2124-IX від 15.03.2022}

Розділ V
ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України в шестимісячний термін:

подати до Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законів України, що випливають з цього Закону;

розробити і затвердити відповідні нормативно-правові акти, передбачені цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України **Л.КРАВЧУК**

м. Київ
6 грудня 1991 року
№ 1932-XII

Про оборону України
Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII
Редакція від **12.04.2026**, підстава — 4826-IX
Постійна адреса:
https://zakon.rada.gov.ua/go/1932-12

Законодавство України
станом на 19.08.2026
чинний
1932–12

Публікації документа

- **Голос України** від 25.12.1991
- **Відомості Верховної Ради України** від 03.03.1992 — 1992 р., № 9, стаття 106